

Maria Lidova

Ikone kalendara u zbirci samostana Sv. Katarine na Sinaju iz 11. i 12. stoljeća

U radu se raspravlja o četiri skupine bizantskih ikona kalendara, koje se čuvaju u zbirci samostana Svete Katarine na Sinaju. Svaka se grupa razlikuje od ostalih formatom, brojem prikaza i vizualnim pristupom ikonografiji menologija. Posebno su zanimljive četiri ikone šesterodijelnog kalendarskog ciklusa kojega je izradio gruzijski slikar Ioannes (Ivan) u drugoj polovici 11. ili početkom 12. stoljeća. Izvorno su bile smještene u središte poliptiha, flankirane s desne strane ikonom Posljednjega suda, a s lijeve ikonom sastavljenom od pet čudotvornih ikona Djevice i narativnog ciklusa posvećenog Kristovim čudima i mucima. Svaka ikona kalendara obuhvaća tri mjeseca u godini i sadrži oko devedeset scena. Mučenici su predstavljeni u trenutku njihove smrti, dok su ostali sveci prikazani u frontalnom stavu s pripadajućim atributima. Ovaj tekst donosi novi uvid u značenje naslikanih hagiografskih scena te drugačiji pristup studiji bizantskih kalendarskih ciklusa. Posebna se pozornost usmjerava poveznici s iluminiranim rukopisima koji se usporedo razvijaju te se podvlači veza između ikonografije menologija i oba medija. Jedinstveni stil i pristup slikara Ioannesa otvara mogućnosti za dešifriranje tajanstvenog svijeta bizantskog umjetničkog stvaralaštva, osmišljavanja novih prikaza i stvaranja novih značenja unutar poznatih kompozicija. Proučavanje ove važne skupine ikona može pomoći u otkrivanju različitih poveznica između iluminacije knjiga, slikanja ikona i oslikavanja crkava, te pruža uvid u dugu listu svetaca, od kojih su neki jedinstveni ili su vrlo rijetko predstavljeni u sačuvanom korpusu bizantske umjetnosti.